

גם חיטה יכולה

עופר קרול, "החקלאית"

התוצאה: נעכלות נמוכה יחסית של דופן-תא, מנה המכילה רק כ-30%–35% מזון גס והרכב חלב בהתאם.

הזנים האפילים של היום יתכן, שלא מספקים את הסחורה (סיב נעכל) אבל ניסוי רציני בנושא עדיין לא נערך והשגרה שולטת. יתכן, שניתן לחזור ולפנות למטפחים לחפש ולאתר בין הזנים הגרועים לגרעינים את חיטת המספוא שלנו, מאחר שאיני רואה כרגע איך חוזרים לזון. חיטה עשבונית, זן אפיל הקיים היום ונקצר בפריחה או זן עשבוני עתידי שעדיין לא נמצא – יתכן שתהווה את הפתרון המתאים ביותר לאיכות המזון הגס בתנאי הישראל של מצוקת מים ויכולת החיטה להגיע ליבולים סבירים בחורף הישראלי.

צמח עשבוני שיהיה עתיר סיב נעכל יאפשר לבחון הרכבי מנות המכילות פחות גרעינים, פחות תוספת של תרכיזי חלבון ואולי "ריכוזיות" נמוכה יותר, עקב תרומת הסיב הנעכל לנעכלות הכללית של המנה. התוצאה יכולה להיות משמעותית מאד, מנה זולה יותר ועם חלב מרוכז יותר ללא פגיעה בכמותו.

לו היה לנו זון, מצבנו היה משתפר, אבל עדיין איני רואה את המשק המסחרי (פרט לבודדים אולי) שקוצר בחורף. השארת המצב הקיים של חיטה הנקצרת בשלב חלב/דונג לא תאפשר לנו לענות על דרישות השוק לאיכות והרכב החלב. שילוב מזונות מרוכזים עתידי סיב (סובין, גרעין כותנה וכד') יכול לעזור, אבל לא זה מה שיביא את השינוי הדרוש.

אנחנו "תקועים" עם החיטה. אבל גם חיטה יכולה, חיטה שתיבחן מראש כצמח מספוא, תיקצר לפני מילוי הגרעין ותשולב במנה תוך בחינה קפדנית של כמות וערך הסיב. ללא בדיקה וניסוי לא נדע ובאשר אין לנו יותר מדי אלטרנטיבות, נראה שצריך להשקיע מעט יותר מאמץ בחלופה שכבר קיימת.

המקור

צמח החיטה המשמש כצמח מספוא עיקרי בישראל, טופח במשך שנים לא כצמח מספוא אלא כמקור לגרעינים לתזונת האדם. מגבלות אקלים, קרקע ומים בישראל גרמו לכך שצמחי מספוא אופייניים כמו זון, תלתן, רודס ואחרים כמעט ונעלמו מהנוף ואילו החיטה, שלא יועדה לכך אבל גדלה בחורף ללא השקיה, הפכה בהדרגה להיות המספוא המוביל.

מגדלי החיטה העמידו לרשות הרפת פסי אש ושטחים בהם צפוי היה יבול גרעינים נמוך. עד לפני שנים לא רבות לא היה עולה על הדעת להקצות מראש שטח למספוא ולבטח לא לטפח זנים מיוחדים המיועדים למספוא.

בדיון בו השתתפתי לפני למעלה מ-15 שנה שאלתי את מטפחי החיטה, למה הם בוחרים רק לפי איכות הגרעין (שזה חשוב ביותר לתעשיית הלחם) ולא במקביל גם את קבוצת הזנים האחרת, ה"גרועה" לגרעינים אבל בעלת איכות גבעול ובעיקר עלה לטובת המספוא. תשובה לא קיבלתי אז. אבל בכל זאת, היום יש יותר הבנה לנושא, זנים מעט אפילים יותר ואולי פריצת דרך לכיוון המספוא.

החיטה אינה צמח מספוא כמו הזון. הזון עשבוני ועתיר סיב נעכל (אם ייקצר בזמן) החיטה ככל שהיא זקופה יותר, עצית יותר ונעכלת פחות. נעכלות סיב החיטה נופלת מנעכלות סיב הזון, ולכן אנחנו נוטים לקצור את החיטה בשלב בו חלק ניכר מנעכלות החומר היבש שבה מקורו בגרעין ולא בעלה ובגבעול.

זני החיטה האפילים שהכנסו לשימוש בשנים האחרונות ושנקצרים בראשית פריחה מניבים יבול תומר יבש זהה לזנים הבכירים, אשר שלטו במקומותנו בעבר ונקצרו בשלב חלב/דונג. במקום לשמוח שיש לנו זנים בעלי סיב מעט נעכל יותר, נדחה הקציר ואיתו עולה יבול החומר היבש, אבל האיכות נותרה כשהיתה מאחר שמועד הקציר (חלב/דונג) נותר כשהיה.